

Криміналістичні бази даних геномної інформації: міжнародний досвід та його застосування в Україні

Дар'я Милостива

кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник,
Дніпропетровський науково-дослідний інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України, м. Дніпро, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3609-776X>, e-mail: mylostivad@i.ua

Анна Бабченко

кандидат біологічних наук, завідувач відділу матеріалів речовин, виробів,
біологічних та трасологічних досліджень, Дніпропетровський науково-дослідний
інститут судових експертиз Міністерства юстиції України, м. Дніпро, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3491-931X>, e-mail: lineanna83@gmail.com

Євген Воронов

судовий експерт, Дніпропетровський науково-дослідний інститут
судових експертиз Міністерства юстиції України, м. Дніпро, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3609-776X>, e-mail: voron.qp@gmail.com

*Висвітлено актуальні питання створення федеральної бази геномної інформації
в Україні й користування нею. Проведене дослідження базується на порівняльному
аналізі нормативно-правових засад криміналістичних баз генетичних даних інозем-
них країн, особливо Сполученого Королівства і США, та України.*

Ключові слова: геномна інформація; генетична база даних; міжнародний досвід.

Criminalistic Databases of Genomic Information: International Experience and its Application in Ukraine

Daria Mylostiva, Anna Babchenko, Yevhen Voronov

*The article highlights topical issues related to the creation and use of a federal database of
genomic information in Ukraine. The study is based on a comparative analysis of the regu-
latory and legal framework for criminalistic databases of genetic data in foreign countries,
particularly the United Kingdom and the United States, and Ukraine.*

Keywords: genomic information; genetic database; international experience.

Можливість використання ДНК з метою ідентифікації людини вперше запропонували на початку 80-х рр. XX ст., коли виявили, що, незважаючи на те, що ДНК всіх людей на понад 99 % ідентична, у ній є ділянки, які в різних людей мають відмінності. Дослідження таких ділянок дає змогу практично однозначно ідентифікувати людину за її біологічним матеріалом. Сьогодні ДНК-аналізом послуговують-

ся не лише в криміналістиці, де цей метод став основним для ідентифікації людини, а й для встановлення батьківства та інших видів спорідненості й навіть етнічного походження.

Важливість обліку генетичної інформації визнали одразу, щойно генетичним аналізом почали користуватися правоохоронні органи. За ідеєю створення криміналістичних баз даних ДНК стоїть намір, з одного

боку, зробити роботу поліції оперативнішою, ефективнішою та більш організованою, а з іншого — зменшити кількість помилок під час відправлення правосуддя. Національна криміналістична база генетичної інформації дає змогу не лише розкрити злочини, які не могли б бути розкриті без її використання, а також значною мірою скоротити витрати та час розкриття злочинів. Досвід користування британською національною криміналістичною базою даних ДНК свідчить про середнє збільшення розкриття на 60 % і підвищення розкриття нетяжких злочинів у 3—4 рази. Важливим є використання баз даних для обміну генетичною інформацією між юрисдикціями з метою знаходження осіб, які переховуються від правосуддя.

Першу у світі базу генетичної інформації для цілей попередження та розкриття злочинів створили у Сполученому Королівстві в 1995 р. під назвою *NDNAD* (від англ. *National DNA Database* — національна база даних ДНК).

Незабаром аналогічні бази даних створили в інших європейських державах і у США. Станом на сьогодні в 69 країнах світу вже послугуються криміналістичними базами ДНК, а в 34 країнах такі бази перебувають на різних стадіях розробки. Національна база даних ДНК США містить *CODIS* (від англ. *Combined DNA Index System* — єдина система ДНК-індексації) і бази даних ДНК окремих штатів [1].

Власну автоматизовану базу генетичних даних *DNA Gateway*, що містить понад 242 000 профілів ДНК,

наданих 85 країнами-членами, має Інтерпол. *DNA Gateway* створили у 2002 р. На відміну від інших баз, *DNA Gateway* користуються тільки для порівняння та обміну інформацією: вона не дає змоги ідентифікувати конкретну особу, оскільки не містить особистої інформації, що ідентифікує. Вона функціонує як автономна база даних і не пов'язана з іншими базами даних Інтерполу [2; 3].

У країнах, де поліцейські служби почали використовувати ДНК-методи ідентифікації та створили криміналістичні бази генетичної інформації, з'явилося нове законодавство й були внесені відповідні зміни до чинного [1; 4]. У такий спосіб створили систему правового регулювання не тільки схожих баз даних, а й використання генетичної ідентифікації правоохоронними органами загалом. Законодавчо почали регулювати категорію злочинів, що підлягають реєстрації, можливість застосування фізичного примусу під час вилучення зразків, а також тип біологічного матеріалу (зразки), що вилучають у суб'єкта. З огляду на особливості генетичної інформації, її високу доказову цінність і можливість використання даних для цілей, не пов'язаних із розкриттям злочинів, передбачили строки зберігання і критерії видалення генетичної інформації, визначили санкції за її нецільове використання та несанкціонований доступ до неї і регламентували інші аспекти використання ДНК поліцейськими службами. Сьогодні спеціальне законодавство, що регулює діяльність баз генетичних даних і використання

ДНК-аналізу, діє в усіх країнах Європейського Союзу, Сполученому Королівстві, США, Канаді, Австралії, Республіці Корея, Малайзії та багатьох інших країнах.

Світове законодавство визначає, що, починаючи з 2012 р., ДНК обов'яз-

ково беруть в осіб у разі їх засудження за тяжкі злочини або умисні насильницькі злочини. Безпосередньо проєкт ідентифікації генетичного профілю засуджених розпочали 2018 р. Станом на 28.08.2019 р. зібрано приблизно 79 % ДНК-профілів засуджених [5].

Перелік джерел посилання

1. Da Silva Junior R. C., Wirz L. N., Solares Reyes E., Del Moral Stevenel M. A. Development of DNA databases in Latin America. *Forensic Science International*. 2020. Art. 316:110540. DOI: 10.1016/j.forsciint.2020.110540 (дата звернення: 15.08.2025).
2. Горпинюк О. П. Міжнародні стандарти накопичення та використання біометричних даних (зразків ДНК) у діяльності правоохоронних органів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 2. С. 245—249. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3076> (дата звернення: 15.08.2025).
3. Степанюк Р. Л., Щербаковский М. Г., Кикичук В. В., Лапта С. П., Гусева В. А. Проблемы применения судебной молекулярно-генетической экспертизы в уголовном производстве Украины. *Georgian medical news*. 2019. № 5 (290). С. 157—163.
4. Brito P., Bento A. M., Gouveia N., Sampaio L., Balsa F., Lopes V., et al. The impact of The Prüm Treaty on the portuguese forensic DNA database-A brief review. *Forensic Science International: Genetics Supplement Series*. 2019. No. 7 (1). Pp. 745—746. DOI: 10.1016/j.fsigss.2019.10.161 (дата звернення: 15.08.2025).
5. Minervino A. C., Silva Jr. R. C., da Mota M. F., Matte C. H. F., et al. Increasing convicted OFFENDER genetic profiles in the Brazilian NATIONAL DNA Database—Legislation, projects and perspectives. *Ibid*. Pp. 575—577. DOI: 10.1016/j.fsigss.2019.10.095 (дата звернення: 15.08.2025).